

SUD-HUQUQ SOHASIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLARNING INSON MANFAATLARIGA TA'SIRI

Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti 1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasida sud-huquq tizimini demokratlashtirish, sud hokimiyatining mustaqilligini ta'minlash va odil sudlov samaradorligini oshirishga qaratilgan islohotlarning inson manfaatlariga ta'siri tahlil qilinadi. Sudyalar oliy kengashining tashkil etilishi, Oliy sud tizimining takomillashtirilishi, iqtisodiy va ma'muriy sudlarning rivojlantirilishi, dastlabki eshituv institutining joriy etilishi, sudyalikka nomzodlarni tanlov asosida saralash, sud-tergov faoliyatida inson huquqlari kafolatlarini kuchaytirish hamda "Bir sud – bir instansiya" tamoyilining tatbiqi yoritiladi. Shuningdek, sud faoliyatining ochiqligi, sudyalar mustaqilligining huquqiy kafolatlari va fuqarolarning odil sudlovga bo'lgan ishonchini mustahkamlash masalalari ko'rib chiqilib, sud-huquq islohotlarini yanada takomillashtirish bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: sud-huquq tizimi, sud hokimiyati, odil sudlov, sudya mustaqilligi, inson huquqlari, Sudyalar oliy kengashi, ma'muriy sudlar, iqtisodiy sudlar, sud-tergov faoliyati, huquqiy islohotlar.

Аннотация. В статье анализируется влияние реформ судебно-правовой системы Республики Узбекистан на обеспечение интересов человека, независимость судебной власти и эффективность правосудия. Рассматриваются создание Высшего судейского совета, совершенствование деятельности Верховного суда, развитие экономических и административных

судов, введение института предварительного слушания, конкурсный отбор кандидатов на должности судей, усиление гарантий прав человека в судебно-следственной деятельности и реализация принципа «Один суд – одна инстанция». Особое внимание уделено открытости судебной деятельности, правовым гарантиям независимости судей и укреплению доверия граждан к правосудию. По итогам анализа сформулированы предложения по дальнейшему совершенствованию судебно-правовых реформ.

Ключевые слова: *судебно-правовая система, судебная власть, правосудие, независимость судей, права человека, Высший судебный совет, административные суды, экономические суды, судебно-следственная деятельность, правовые реформы.*

Abstract. This article analyses the impact of judicial and legal reforms in the Republic of Uzbekistan on human interests, judicial independence and the effectiveness of justice. It examines the establishment of the Supreme Judicial Council, improvement of the Supreme Court system, development of economic and administrative courts, introduction of the preliminary hearing institution, competitive selection of judicial candidates, stronger human-rights guarantees in judicial and investigative proceedings, and implementation of the “One Court – One Instance” principle. Particular attention is paid to transparency of judicial activity, legal guarantees of judicial independence and strengthening public confidence in justice. The article concludes with proposals for further improvement of judicial and legal reforms.

Key words: *judicial and legal system, judiciary, justice, judicial independence, human rights, Supreme Judicial Council, administrative courts, economic courts, judicial and investigative proceedings, legal reforms.*

KIRISH

Sud hokimiyatining mustaqilligi, qonun ustuvorligi va inson huquqlarining ishonchli himoyasi demokratik huquqiy davlatning asosiy belgilaridan hisoblanadi. Sud nafaqat nizolarni hal qiluvchi davlat organi, balki shaxsning buzilgan huquqlarini tiklash, davlat organlari va mansabdor shaxslar faoliyatining qonuniyligini ta'minlash hamda jamiyatda adolat tamoyilini qaror toptirishning muhim konstitutsiyaviy mexanizmidir. Shu bois sud-huquq tizimini takomillashtirish masalasi bevosita inson manfaatlari, uning huquq va erkinliklarini amalda ta'minlash darajasi bilan bog'liqdir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda sud hokimiyatining chinakam mustaqilligini ta'minlash, odil sudlov sifatini oshirish, sud faoliyatining ochiqligi va shaffofligini kuchaytirish, fuqarolar hamda tadbirkorlik subyektlarining huquq va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Mazkur jarayon doirasida sud tizimining tashkiliy tuzilmasi qayta ko'rib chiqildi, yangi sud institutlari joriy etildi, sudyalarni tanlash va tayinlash mexanizmlari takomillashtirildi, sud-tergov faoliyatida shaxs huquqlarini himoya qilishga qaratilgan qo'shimcha protsessual kafolatlar shakllantirildi [1; 3; 4].

Tadqiqotning maqsadi – sud-huquq sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmunini inson manfaatlari nuqtayi nazaridan tahlil qilish, sud hokimiyati mustaqilligi va sudyalar daxlsizligini ta'minlashga qaratilgan huquqiy

mexanizmlarning ahamiyatini yoritish, odil sudlovning ochiqqligi va samaradorligini oshirishga xizmat qilayotgan institutsional o'zgarishlarni baholash hamda mazkur yo'nalishdagi islohotlarni yanada rivojlantirish yuzasidan ilmiy-amaliy takliflarni shakllantirishdan iborat.

Tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy-huquqiy yondashuv, normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Mavzuning amaliy ahamiyati shundaki, sud-huquq islohotlarining samaradorligi faqat yangi institutlar yoki protsessual mexanizmlarning joriy etilishi bilan emas, balki ularning fuqarolarning kundalik hayotida huquqiy himoya, adolatli sud muhokamasi, sudga murojaat qilish imkoniyati va sud qarorlarining qonuniyligiga bo'lgan ishonchni qay darajada kuchaytirgani bilan belgilanadi.

1. Sud hokimiyati mustaqilligi – odil sudlovning asosiy huquqiy kafolati

Demokratik huquqiy davlatda sud hokimiyati qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyatdan institutsional hamda funksional jihatdan mustaqil faoliyat yuritishi zarur. Sudning asosiy vazifasi qonun doirasida nizolarni xolis hal qilish, huquqbuzarlik oqibatlarini bartaraf etish va buzilgan huquqlarni tiklashdan iborat. Shu ma'noda sud hokimiyatining mustaqilligi sudyaning shaxsiy imtiyozi emas, balki odil sudlovdan foydalanayotgan har bir shaxsning adolatli va xolis sud muhokamasiga bo'lgan huquqining zarur kafolatidir.

Sud hokimiyatining o'ziga xosligi shundaki, odil sudlov davlat nomidan amalga oshiriladi, ishlar qonunda belgilangan qat'iy protsessual tartibda ko'rib chiqiladi va qonuniy kuchga kirgan sud hujjatlari barcha davlat organlari, tashkilotlar hamda shaxslar uchun majburiy hisoblanadi. Sud qarorlarining boshqa

hokimiyat organlari tomonidan o'zboshimchalik bilan o'zgartirilishi yoki bekor qilinishiga yo'l qo'yilmasligi sud mustaqilligining muhim belgilaridan biridir.

Sudyalar mustaqilligi ularni qonunda belgilangan tartibda saylash yoki tayinlash, lavozimidan ozod etishning aniq tartibi, daxlsizlik, sud ishiga aralashganlik uchun javobgarlik, sudya maslahatining sir saqlanishi hamda ularning maqomiga munosib moddiy va ijtimoiy ta'minot kabi kafolatlar orqali ta'minlanadi. Manbalarda ta'kidlanganidek, bunday kafolatlar sudyaning ishini har tomonlama, to'liq va xolis ko'rib chiqishi uchun zarur institutsional sharoitni yaratadi [2; 4].

Sud organlari mustaqilligining xalqaro-huquqiy asoslari ham mazkur yondashuvni qo'llab-quvvatlaydi. Jumladan, BMT Bosh Assambleyasi tomonidan ma'qullangan Sud organlari mustaqilligining asosiy prinsiplari va Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasining adolatli va oshkora sud muhokamasiga oid qoidalari mustaqil sud institutini inson huquqlarining universal kafolati sifatida e'tirof etadi. Bu esa milliy sud-huquq islohotlarini xalqaro standartlar bilan uyg'un holda rivojlantirish zaruratini ko'rsatadi.

2. Sud tizimini institutsional takomillashtirish va ixtisoslashuvning rivojlanishi

Sud-huquq islohotlarining muhim yo'nalishlaridan biri sud tizimining tashkiliy tuzilmasini zamonaviy talablar asosida qayta shakllantirish bo'ldi. Yagona sud amaliyotini ta'minlash maqsadida Oliy sud va Oliy xo'jalik sudi faoliyatining birlashtirilishi natijasida fuqarolik, jinoyat, ma'muriy va iqtisodiy sud ishlarini

yuritish bo'yicha yagona oliy sud organining shakllanishi sud amaliyotining izchilligi va bir xilligini kuchaytirishga xizmat qildi [1].

Davlat organlarining qarorlari hamda mansabdor shaxslarning noqonuniy harakatlari yoki harakatsizligi ustidan shikoyatlarni ko'rib chiqishga ixtisoslashgan ma'muriy sudlarning tashkil etilishi fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining ommaviy-huquqiy munosabatlarda himoyasini kuchaytirdi. Mazkur institut shaxs va davlat o'rtasidagi munosabatlarda sud nazoratining real ishlashini ta'minlab, ma'muriy organ qarorlarining qonuniyligi ustidan mustaqil sud bahosini olish imkoniyatini kengaytirdi.

Iqtisodiy sudlar tizimining rivojlantirilishi ham tadbirkorlik va investitsiya muhitini huquqiy jihatdan qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etdi. Manbalarda hududlardagi xo'jalik sudlarining iqtisodiy sudlarga qayta tashkil etilgani va 71 ta tumanlararo, tuman (shahar) iqtisodiy sudlariga ishlarni birinchi instansiyada ko'rib chiqish vakolati berilgani qayd etilgan. Shuningdek, investitsiyaviy nizolar va raqobatga oid ishlarning sudlovga taalluqliligini aniq belgilash orqali investorlarning huquqlarini sud orqali himoya qilish mexanizmlari rivojlantirildi [1].

Sudlar tuzilmasining takomillashtirilishi bilan birga sudyalarning qat'iy ixtisoslashuvini saqlab qolish sud ishlarini sifatli va professional ko'rib chiqishga xizmat qiladigan omil sifatida namoyon bo'ladi. Ixtisoslashuv murakkab huquqiy munosabatlarni chuqur biladigan sudyalar korpusini shakllantirish, sud amaliyotidagi xatolarni kamaytirish va fuqarolarning ishni malakali sud tomonidan ko'rib chiqilishiga bo'lgan ishonchini oshirish imkonini beradi.

3. Sudyalar oliy kengashi va sudyalar korpusini shakllantirishning demokratik mexanizmlari

Sud hokimiyati mustaqilligi sudyalarni tanlash, tayinlash va ularning kasbiy faoliyatini tashkil etish tizimining siyosiy yoki ma'muriy bosimlardan imkon qadar xoli bo'lishini talab qiladi. Shu maqsadda sudyalar hamjamiyatining maxsus instituti – O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashining tashkil etilishi sud tizimining institutsional mustaqilligini mustahkamlashga qaratilgan muhim qadam sifatida baholanadi [1; 4].

Manbalarda Sudyalar oliy kengashining sudyalik lavozimlari uchun nomzodlarni tanlov asosida saralash, malakali mutaxassislar orasidan sudyalar korpusini shakllantirish, sudyalar daxlsizligini ta'minlash, odil sudlovni amalga oshirishga aralashish holatlarining oldini olish hamda sudyalarning kasbiy tayyorgarligini oshirish kabi vazifalari yoritilgan. Ushbu vakolatlarning sudyalar hamjamiyati institutiga berilishi sudya kadrlarini shakllantirish jarayonida ochiqlik, professional mezonlar va mustaqillik talablarini kuchaytiradi.

Sudyalarni tanlash jarayonlarining tanlov asosida tashkil etilishi va imtihonlarni onlayn tarzda yoritish amaliyotining joriy qilinishi sudyalik lavozimiga nomzodlarni saralashda shaffoflik elementlarini kengaytirdi. Birinchi marta sudyalikka tayinlanadigan nomzodlarni muqobillik asosida ko'rib chiqish esa bir lavozim uchun bir nechta nomzodning kasbiy va axloqiy fazilatlarini solishtirish imkonini yaratadi [1].

Sudyalar korpusining sifati nafaqat professional bilim, balki yuksak huquqiy madaniyat, vazminlik, xolislik, odob-axloq va sud jarayoni ishtirokchilariga

hurmat bilan munosabatda bo'lish kabi fazilatlar bilan ham belgilanadi. Sudyaning ichki e'tiqodi, qonunga sodiqligi va inson qadr-qimmatiga hurmati sud qarorining nafaqat qonuniy, balki jamiyat tomonidan adolatli deb qabul qilinishida muhim omildir. Shu bois sudyalarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimini doimiy ravishda takomillashtirish sud-huquq islohotlarining ajralmas qismi bo'lib qolishi lozim.

4. Sud-tergov faoliyatida inson huquqlari kafolatlarini kuchaytirish

Sud-huquq sohasidagi islohotlarning inson manfaatlariga eng bevosita ta'sir qiladigan yo'nalishlaridan biri jinoyat protsessida shaxsning huquqlarini himoya qilish kafolatlarining kuchaytirilishidir. Jinoyat ishlarini qo'shimcha tergovga qaytarish institutining bekor qilinishi, aybdorlikning faqat sud jarayonida tekshirilgan dalillarga asoslanishi, qiynoq, ruhiy yoki jismoniy bosim va boshqa zo'ravonlik shakllarining qat'iy taqiqlanishi odil sudlovning insonparvarlik va qonuniylik mezonlarini mustahkamlashga xizmat qiladi [1].

Jinoyat ishlari bo'yicha sudlarda dastlabki eshituv institutining joriy etilishi taraflarning tortishuvchanligi va protsessual tengligini kuchaytirishga qaratilgan. Dastlabki bosqichdayoq dalillarning maqbulligi, protsessual huquqlarga rioya etilishi va ishni sudda ko'rishga tayyorlash masalalarini tekshirish imkoniyati sud muhokamasining sifatini oshiradi hamda shaxs huquqlarining asossiz cheklanishining oldini olishga xizmat qiladi.

Ehtiyot chorasi sifatida qamoqda saqlash hamda dastlabki tergovning eng yuqori muddatlarining qisqartirilishi ham inson erkinligi va shaxsiy daxlsizligi tamoyillarini kuchaytiruvchi chora sifatida ahamiyatlidir. Jinoyat protsessida har

qanday majburlov chorasi zarur, qonuniy va mutanosib bo'lishi kerak. Shu sababli qamoq va tergov muddatlarini cheklash davlatning shaxs erkinligiga aralashuvini huquqiy nazorat ostida ushlab turishning muhim mexanizmlaridan biridir.

Sud-tergov faoliyatida protsessual normalarga qat'iy rioya qilish, himoya huquqi va tarjimon xizmatidan foydalanish imkoniyatini ta'minlash, tasdiqlanmagan gumon, taxmin, mish-mish yoki qonunga xilof yo'l bilan olingan ma'lumotlarga tayanmaslik kabi talablar adolatli sudlovning mazmunini tashkil etadi. Manbalarda 2017-yil 30-noyabrda qabul qilingan sud-tergov faoliyatida fuqarolarning huquq va erkinliklari kafolatlarini kuchaytirishga qaratilgan farmon doirasida aynan shu masalalarga alohida e'tibor qaratilgani ko'rsatiladi [4].

5. Sud faoliyatining ochiqligi, shaffofligi va jamoatchilik ishonchi

Sud hokimiyatining mustaqilligi sud faoliyatining jamiyatdan yopiq bo'lishini anglatmaydi. Aksincha, demokratik sud tizimida ochiqlik va shaffoflik sud qarorlarining asoslanganligi, protsessual qoidalarga rioya etilishi va fuqarolarning sud tizimiga bo'lgan ishonchini ta'minlaydigan muhim omil hisoblanadi. Sud jarayonlarining qonuniy doirada oshkora o'tkazilishi odil sudlov ustidan jamoatchilik nazoratining tabiiy shaklini vujudga keltiradi.

Taqdim etilgan materiallarda sudlar faoliyatining ochiqligini ta'minlash maqsadida 10 mingdan ortiq jinoyat ishi sayyor sud muhokamalarida ko'rib chiqilgani qayd etilgan [1]. Sayyor sud majlislari aholining sud ish yuritish amaliyoti bilan bevosita tanishishi, sodir etilgan huquqbuzarliklarning huquqiy oqibatlarini anglab yetishi va sudning tarbiyaviy rolini kuchaytirishi nuqtayi nazaridan ham muhimdir.

Sud faoliyati haqida jamoatchilikni muntazam xabardor qilishda ommaviy axborot vositalari bilan samarali hamkorlik, sud qarorlarining elektron ma'lumotlar bazasini rivojlantirish, sud hujjatlarini qonunda ruxsat etilgan doirada ochiq internet resurslarida joylashtirish hamda sudlarni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ta'minlash alohida ahamiyat kasb etadi. Bu choralar sud amaliyotining prognoz qilinuvchanligini oshirib, fuqarolar va yuristlar uchun bir xil masalalar bo'yicha shakllangan huquqiy yondashuvlarni ko'rish imkonini beradi [4].

Ochiqlik bilan bir qatorda sudyalarning mustaqilligi va shaxsiy daxlsizligini himoya qilish o'rtasida oqilona muvozanat zarur. Jamoatchilik nazorati sudyaga bosim o'tkazish, alohida ish bo'yicha ommaviy tazyiq yaratish yoki sudning ichki maslahat jarayoniga aralashish vositasiga aylanmasligi kerak. Shu bois ochiqlik siyosati sudning xolisligi va mustaqilligini mustahkamlovchi huquqiy mexanizmlar bilan birgalikda rivojlantirilishi lozim.

6. “Bir sud – bir instansiya” tamoyili va sud nazoratining soddalashtirilishi

Sud ishlarini yuritishda ortiqcha va takroriy bosqichlarning mavjudligi ishlarni ko'rib chiqish muddatining cho'zilishiga, sud qarorlarining barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishiga hamda taraflarning ortiqcha protsessual xarajatlariga sabab bo'lishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan nazorat instansiyasining tugatilishi va “Bir sud – bir instansiya” tamoyilining joriy etilishi sud qarorlarini qayta ko'rish tizimini soddalashtirishga qaratilgan institutsional islohot sifatida baholanadi [1].

Mazkur yondashuvga ko'ra, tumanlararo sudlar qarorlarini viloyat sudlari, viloyat sudlari tomonidan birinchi instansiyada chiqarilgan qarorlarni esa Oliy sudning tegishli sudlov hay'ati apellatsiya tartibida qayta ko'rib chiqishi belgilangan. Bunda bir sud organining o'zida bir ishning turli instansiyalarda takroran ko'rilishiga yo'l qo'ymaslik orqali sud bosqichlarining funksional chegaralarini aniq belgilash ko'zda tutiladi.

“Bir sud – bir instansiya” tamoyilining inson manfaatlariga ta'siri, avvalo, ishning oqilona muddatlarda yakunlanishi, protsessual tartibning tushunarli bo'lishi va sud qarorining barqarorligini ta'minlashda namoyon bo'ladi. Biroq ushbu tamoyilning samarali ishlashi apellatsiya instansiyasining to'laqonli tekshiruv olib borishi, taraflarning shikoyat qilish huquqini real ta'minlash va birinchi instansiya sudlari faoliyatining sifatini oshirish bilan uzviy bog'liqdir.

Shu sababli sud instansiyalarini optimallashtirish jarayoni shikoyat qilish huquqini cheklash emas, balki sud nazoratini aniq, tezkor va samarali tashkil etishga qaratilishi lozim. Har bir protsessual bosqichning vazifasi va vakolat chegarasi ravshan bo'lsa, fuqarolar sud tizimida qaysi tartibda va qaysi organga murojaat qilishini yaxshiroq anglaydi, bu esa odil sudlovga kirish imkoniyatini oshiradi.

7. Sud-huquq islohotlarining inson manfaatlariga ta'siri va rivojlantirish istiqbollari

Sud-huquq islohotlarining yakuniy mezonlari – insonning huquq va erkinliklari amalda qay darajada himoya qilinayotganidir. Sud tizimining tashkiliy jihatdan takomillashtirilishi, sudyalarning mustaqilligiga oid kafolatlar, ma'muriy va iqtisodiy

sudlarning rivojlanishi, sud-tergov faoliyatida noqonuniy tazyiq va protsessual huquqbuzarliklarga qarshi choralar, sud jarayonlarining ochiqligi va sud qarorlarini qayta ko'rish mexanizmlarining soddalashtirilishi fuqarolarning sud orqali himoyalaniish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Inson manfaatlariga yo'naltirilgan sud siyosati sudni faqat nizoni hal qiluvchi organ sifatida emas, balki davlat va fuqaro o'rtasidagi huquqiy muvozanatni ta'minlovchi institut sifatida ko'rishni talab etadi. Ma'muriy sudlarda davlat organlari va mansabdor shaxslar qarorlari ustidan shikoyat qilish imkoniyati, iqtisodiy sudlarda tadbirkor va investor huquqlarining himoyasi, jinoyat sud ishlarida aybsizlik prezumpsiyasi va himoya huquqining kafolatlanishi mazkur yondashuvning amaliy ko'rinishlaridir.

Shu bilan birga, institutsional islohotlarning barqaror samarasi sudyalarning kasbiy saviyasi, sud apparatining xizmat sifati, sud qarorlarining aniq va tushunarli asoslantirilishi, sud qarorlarining o'z vaqtida ijro etilishi hamda fuqarolarning huquqiy axborotga erkin kirishi bilan mustahkamlanishi zarur. Sud tizimiga ishonch faqat sud binolari yoki protsessual shakllarning yangilanishi bilan emas, balki har bir fuqaro ishining xolis ko'rilganini va sud qarori adolat mezonlariga mosligini his qilishi bilan shakllanadi.

Kelgusida sud-huquq tizimini demokratlashtirish jarayonida raqamlashtirish imkoniyatlaridan foydalanish, sud qarorlarining ochiqligini kengaytirish, sudyalardan va sud apparati xodimlarining doimiy kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish, sudga aralashuvning har qanday shakliga nisbatan murosasiz huquqiy mexanizmlarni saqlab qolish hamda fuqarolarning sud xizmatlaridan foydalanishini

soddalashtirish dolzarb yo‘nalishlar bo‘lib qoladi. Bunday yondashuv sud hokimiyatining nufuzini oshirish bilan birga, inson qadr-qimmati va huquqlarini davlat siyosatining real ustuvor yo‘nalishiga aylantirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda sud-huquq tizimini isloh qilish jarayoni sud hokimiyatining mustaqilligini mustahkamlash, sudlar tizimini ixtisoslashtirish va optimallashtirish, sudyalor korpusini shakllantirishda ochiqlikni kengaytirish, sud-tergov faoliyatida inson huquqlarini himoya qilish hamda sud faoliyati ustidan jamoatchilik ishonchini kuchaytirishga qaratilgan. Ushbu islohotlarning mazmunida “inson manfaatlari – oliy mezon” tamoyili namoyon bo‘lib, sudning asosiy vazifasi fuqarolar huquqlarini real va samarali himoya qilish ekanini tasdiqlaydi. Shu asosda quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

1) sudyalor mustaqilligi va daxlsizligini ta‘minlovchi amaldagi huquqiy kafolatlarni sud ishiga bevosita yoki bilvosita aralashuvning zamonaviy shakllarini hisobga olgan holda izchil kuchaytirib borish;

2) sudyalikka nomzodlarni tanlash va baholash jarayonlarida ochiqlik, raqobat, kasbiy kompetensiya va yuksak axloqiy mezonlarni ustuvor qo‘llash, sudyalor malakasini uzluksiz oshirish mexanizmlarini rivojlantirish;

3) sud qarorlarini qonunda yo‘l qo‘yilgan doirada ochiq elektron bazalarda tizimli e‘lon qilish, sud amaliyotining bir xilligini ta‘minlash va aholining sud faoliyati haqidagi huquqiy axborotga kirish imkoniyatlarini kengaytirish;

4) jinoyat protsessida qiynoq va boshqa noqonuniy ta'sir shakllariga nisbatan mutlaq murossasizlik tamoyilini ta'minlash, himoya huquqi, aybsizlik prezumpsiyasi hamda dalillarning maqbulligi kafolatlarini amaliyotda qat'iy qo'llash;

5) ma'muriy sudlarda davlat organlari va mansabdor shaxslar qarorlari ustidan samarali sud nazoratini kuchaytirish, fuqaro va davlat organi o'rtasidagi protsessual muvozanatni ta'minlashga qaratilgan mexanizmlarni rivojlantirish;

6) iqtisodiy va investitsiyaviy nizolarni ko'rib chiqishda sud amaliyotining barqarorligi, tezkorligi va prognoz qilinuvchanligini oshirish orqali tadbirkorlar va investorlarning huquqiy ishonchini mustahkamlash;

7) "Bir sud – bir instansiya" tamoyilining samaradorligini ishlarni oqilona muddatlarda ko'rish, apellatsiya nazoratining sifati va shikoyat qilish huquqining real ta'minlanishi mezonlari asosida muntazam baholab borish;

8) sudlarni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ta'minlash, elektron murojaat va masofaviy sud xizmatlarini kengaytirish bilan birga, raqamli xizmatlardan foydalana olmaydigan shaxslar uchun muqobil murojaat imkoniyatlarini saqlab qolish.

Mazkur takliflarning izchil amalga oshirilishi sud hokimiyatining mustaqilligi va nufuzini yanada mustahkamlash, odil sudlovning sifati oshirish, fuqarolarning sud orqali himoyalaniish imkoniyatlarini kengaytirish hamda jamiyatda qonun ustuvorligi va adolatga bo'lgan ishonchni kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – T., 2018. – 42-b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Konstitutsiya – erkin va farovon hayotimiz, mamlakatimizni yanada taraqqiy ettirishning mustahkam poydevoridir. – T., 2018. – 80 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 11.09.2019-y., 03/19/566/3734-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami. – 2017-y., 14-son, 214-modda.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-noyabrdagi “Sud-tergov faoliyatida fuqarolarning huquq va erkinliklari kafolatlarini kuchaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi Farmoni.
6. BMT Bosh Assambleyasining Sud organlari mustaqilligining asosiy prinsiplari to'g'risidagi 1985-yil 13-dekabrdagi 40/146-son rezolyutsiyasi; Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi, 10-modda.